marife, yıl. 1, sayı. 3, s. 85-105

MEÂL VE TEFSİRLERDE GÖRÜLEN BAZI SÖZCÜK VE DEYİM HATALARI İLE BUNLARIN ÖNEMLİ NEDENLERİ

Abdulcelil CANDAN*

Giriş

Dil, birey ile dış dünya arasında iletişimi sağlayan bir vasıtadır. Birey onun sayesinde, duygu ve düşüncelerini dışa yansıtır. Düşünce hangi seviyede olursa olsun, dil kullanılmadan dışa yansımaz. Eskiler bunu güzel formüle etmişler: *Söz var iş bitirir, söz var baş götürür.*

Her konuda dili doğru kullanmak önemli ve gerekli, ancak onu ilahî mesaj olan Kur'an'ı Allah'ın iradesi çerçevesinde doğru anlamak için kullanmak daha da önemlidir. İslâm dinini sağlıklı bir biçimde anlamak Kur'an'ı doğru anlamaya bağlıdır. Meâl ve tefsirler Kur'an'la özdeşleştirildiği için, bu sahada yapılacak hatalar olduğu gibi İslâm dinine yansıyacaktır. Bunu günlük yaşantımızda görmekteyiz. Örneğin; "*Ey cin ve insan topluluğu! Gökler ve yerin çevresinden aşıp geçmeye gücünüz yeterse geçin gidin (ama) bir güce sahip olmadan geçemezsiniz.*[1] âyetinde,*nüfuz* etmekten gelen " *tenfüzü*" fiilini, "*füze*" anlamına alanlar olduğu gibi, "*İki kız kardeşi birlikte nikahlayıp almanız (size) haram kılındı.*"[2] âyetiyle eşleriyle baldızlarını bir arada tutmayanlar olmuştur.

Öbür taraftan da Türkçe'de eşanlamlı sözcüklerin eşit anlamlı sayılmasından doğan hataları örnek verebiliriz. Şöyle ki; "*ölmek*" maddesi, vefat etmek, hakkın rahmetine kavuşmak, dünyadan göç etmek, hayata gözlerini yummak, telef olmak, şehit olmak, can vermek ve nalları dikmek anlamlarına gelmektedir. Diyelim Türkçe'yi yeni öğrenen bir yabancı eşanlamlılık olgusunu ciddiye aldı ve şöyle cümleler kurdu;

Zavallı eşeğim vefat etti.

Dedesi 1988'de nalları dikti.

Son üç ayda AİDS'li pek çok hasta şehit oldu.

* Yrd.Doç.Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Meslek Yüksek Okulu

[1] Rahman, 55/33.

[2] Nisâ, 4/23.

Bu örnekler bile dili yerinde kullanmamanın ne fahiş hataları ortaya çıkaracağını gösterir.[3]

Zaman zaman benzer hataları yazılı basında da görmekteyiz. Bir gazetede yer alan bir tekzip yazısı şöyle son bulmaktaydı: "Neşriyatın tamamen hilaf-ı hakikat bulunduğu tekzip olunur." Aslında hilaf-ı hakikat ile tekzip ifadeleri birbirine yakın, hatta eşanlamlı olduğundan, gazetedeki yayının hakikate aykırı oluşu tekzip olunca o yayın aynen kabul edilmiş demektir.[4]

Bu makalemizde meâl ve tefsirlerde görülen bazı sözcük ve deyim yanlışları ile önemli nedenlerini zengin örneklerle belirtmeye çalışacağız.

KUR'AN'I DOĞRU ANLAMANIN ÖNEMİ

Kur'an'ın her konuda İslâm'ın ilk ve en önemli temel kaynağı olduğunda herhangi bir ihtilaf bilmiyoruz. O, İslamî her mezhep ve ekol için başvurulacak ilk kaynaktır. Müslüman'ın Kur'an'ı anlamasından daha olağan ve elzem bir uğraşı bilmiyoruz. Onu öğrenmek, insanın önce Rabbini, sonra kâinatı, kendisini, hayrı, güzelliği,erdemliği,şerrin, çirkinliğin kaynağını ve onlardan kurtuluş yöntemlerini öğrenmektir.

"*Önünüzde Allah'ın âyetleri okunurken ve aranızda O'nun elçisi var iken nasıl olur da inkâra dönersiniz? Oysa her kim Allah'a sıkıca tutunursa o kesinlikle bir doğru yola çıkmıştır.*"[5] âyeti, Kur'an'ı ve Onu yaşayan ve öğreten Hz. Peygamberin öğretilerinin bulunduğu bir toplumun yanlışı seçmesini garipsemiştir.

Kur'an, müslümanların hayatlarını aydınlatan kaynaktır. O, hayatı bütün olarak ele alır. İnsanların yaşamlarında karşılaştıkları problemleri çözmek ister Bu nedenle birçok yerde '*nur*' ve '*münir/aydınlatan*' sıfatlarıyla anılmıştır.[6] Bunu iyi bilen İslâm muarızları Kur'an ile müslümanlar arasına bazı engeller koymaya uğraşmışlardır. Zira hırsızlar girmek istedikleri yerin ışıkla olan irtibatını kesmeye çalışırlar. Bu nedenle Kur'an muarızları, Onu inkâr yerine müslüman kamuoyunun zihnini meşgul edecek şüphe ve tereddütler ortaya koymayı yeğlemişlerdir. Kur'an'ın orta çağda bedevî bir topluma nazil olduğunu, Onu modern bir hayatta uygulamanın imkansız olduğunu, anlaşılmaz bir dil ile indiğini, yaşayanlardan çok ölülere hitap ettiğini, ancak belirli kesimlerin Onu anlayabileceklerini, onların da asırlar önce gelip geçtiklerini iddia ederler.

Bunlar, onların ortaya attıkları engel ve şüphelerden bazılarıdır.

Sahabeden günümüze, en çok üzerinde çalışılan konu Kur'an'ı anlama çerçevesinde olmuştur. Bazen bir âyeti anlamak bile yıllar almıştır. Kur'an Mütercimi ve *Hibru'l Ümme/ümmetin Üstad'ı* olarak bilinen *İbn Abbas*'ın "*Eğer ikiniz Allah'a tövbe ederseniz ne iyi. Çünkü ikinizin de kalpleri eğildi. Yok eğer Peygambere karşı birbirinize arka çıkmaya kalkışırsanız haberiniz olsun ki Onun yardımcısı Allah'tır, Cebrail'dir ve dürüst müminlerdir. Bunların ardından melekler de ona arka*

[3] Krş. Ayhan Sezer, Hüseyin İçen, *İngilizce Eşanlamlılar Sözlüğü*, Ank, 1995, s.8.

[4] Bkz. Danışmend İsmail Hakkı, *Tarihî Hakikatler*, İst, 1978, 2/85.

[5] Âl-i İmrân,3/105.

[6] Maide,5/15,Fatır,35/25.

çıkar."[7] âyetinde, Hz. Peygamber aleyhinde yardımlaşan kadınların kim olduğunu Hz. Ö-*mer*'den sormak için bir veya iki sene uğraş verdiği,[8] keza, sahabeden *İkrime* "*Kim Allah yolunda hicret ederse yeryüzünde gidilecek çok yer ve çok genişlik bulur ve kim evinden Allah ve Rasülüne hicret etmek üzere çıkar da sonra kendisine ölüm yetişirse muhakkak ki onun mükâfatı Allah'a aittir. Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir.*"[9] âyetinde söz konusu edilen zatın kim olduğunu öğrenmek için dört sene çalışmış, sonunda Onun *Cündup b.Damre* olduğunu öğrenmiştir.[10]

Kur'an'ın doğru anlaşılması İslâm toplumunda görülen birçok problemin çözümü demektir. Zira söz konusu problemlerin büyük çoğunluğu Kur'an'ı yanlış anlamadan kaynaklanmaktadır. İslâm tarihinin ilk ifrat hareketi olan "*Haricî Çıkış*" Kur'an'ı yanlış anlama ve bu yanlışlığa bina edilen yaşantıdan kaynaklandığı gibi, günümüzde de birçok sapma Kur'an'ın yanlış anlaşılmasından kaynaklanmaktadır.

Haricîler, "*Hüküm ancak Allah'ındır.*"[11] âyetinden hareketle Hz. Ali gibi bir şahsiyeti tekfir etmişler ve masum canlara kıyabilmişlerdir. Günümüzde de bunun uzantılarını görmek mümkündür. Sözgelimi bazı çevreler,"*İyilik ve takva üzerinde yardımlaşın kötülük ve azgınlık üzerine yardımlaşmayın.*"[12] âyetinden hareketle dini esaslara riayet etmeseler de her türlü cemiyet ve örgütlere yardım etmeyi Kur'an'ın emri olarak değerlendirmişlerdir. Kuran, açık, fasih Arap lisanıyla nazil olmuştur. "*Anlayasınız diye biz onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik.*"[13] "*Onu, Cebrâil uyarıcılardan olasın diye apaçık Arap diliyle senin kalbine indirmiştir.*"[14]

İlk âyet, Kur'an'ın Arapça inişinin gayesini insanların anlaması olarak belirtmektedir. Diğerleri de, Kur'an'ın açık ve anlaşılır bir dil ile gönderildiğini vurgulamaktadır. *İmam Malik*,(v.179/795) Arapça'yı bilmeden Kur'an'ı tefsir edenlerin cezalandırılmalarını savunmaktadır.[15] *Şatibî* de (*v*.790/1388), Kur'an'ı anlamanın yolu Arapça'dan geçer, onu bilmeden kişinin Kur'an'ı tam anlamıyla bilmesinin mümkün olamayacağını savunur.[16] Ashab da Kur'an'ı anlamada ilk adım olarak Arapça'ya başvururlardı. Bunun için de cahiliyle dönemi Arap şiirine başvurmayı da, gerekli görürlerdi. Bu bağlamda "*Yoksa Allah'ın kendilerini yavaş yavaş tüketerek cezalandırmayacağından emin mi oldular.*"[17] âyetinde geçen '*et-tehavvuf*" kelimesi misâl verilebilir. Hz. *Ömer* hutbe irad ettiği bir sırada biri kalkıp mezkur âyetin anlamını sorunca, *Huzeyl* kabilesinden biri kalkıp kendi kabilesinin şiirinden örnek vererek '*tahavvufun*', '*tedricen azalma*' anlamında olduğunu söylemiştir.[18]

[7] Tahrim,66/4.
[8] es-Suyuti, *Mufhimatu'l Kur'an fi Mubhemati'l Kur'an*, Beyrut ,1985,s.34.
[9] Nisa,4/100.
[10] es-Suyuti,a.g.e,s.76.
[11] En'âm,6/57.
[12] Mâide,5/2.
[13] Yûsuf, 12/2.
[14] Şuarâ, 26/193-194-195.
[15] Abdurrahman el-Akk, *Usulu't-Tefsir*, Beyrut,1994, s.137.
[16] Şatibî, *el-Muvafakât*, Beyrut,1991,1/179.
[17] Nahl, 14/47.
[18] Şatibî, a.g.e, 2/88.

şüpheye düşer demiş. *İbn Abbas*: Âyette geçen '*nakdir*' güç yetirme anlamında olmayıp, "*miktar*" anlamındadır der.[27] Bunun yanında *Kuran Tercümanı İbn Abbas*'a '*fatır*' kelimesi, *Ebu Bekir*'e de hadiste geçen "*müdaleke* (*erteleme*)" ile "*müflie* (fakir)" kelimeleri kapalı kalmıştır. *Şatıbi*'nin de dediği gibi Arapça o denli geniş bir dildir ki peygamberler dışında tümüne vakıf olan kimseyi bilmiyoruz.[28]

Şimdi de yapılan hataların önemli nedenlerini örneklendirerek inceleyelim.

Tefsir ve Meâllerde Yapılan Hataların Belli Başlı Önemli Nedenleri

1. Art Niyet

Tefsir ve meâllerde görülen en korkunç ve tehlikeli olan nedendir. Hatta buna '*sapma*' demek daha uygun olur. Birçok mezhep ve ekol Kur'an'ı emellerine alet etmek veya onunla mücadele etmek için bile bile Kur'an'ı tahrif etmeye çalışmışlardır. Çağdaş Müfessir *İzzet Derveze* bu konuda şunları der: "Birçok hatanın siyasal, mezhepsel, etnik, fıkhî, ve kelamî bölünmelerden kaynaklandığı, birçoğunun kötü niyetten dolayı çarpıtıldığı, değiştirildiği ve hatta tahrif edildiği bir gerçektir. Bunun nedeni zihinleri karıştırmak, yanlış bilgilendirmek, muhalifler hakkında olumlu propaganda yapmaktır."[29]

Şu örnek konuyu daha da açıklar kanaatindeyiz: Son yıllarda İslâm'a yaptığı eleştirileriyle dikkat çeken Yazar *İlhan Arsel*, bile bile (Nisâ, 4/128) âyetini şöyle tahrif eder: "*Eğer kadın kocasının serkeşliğinden endişe edecek olursa bu endişesine hakim olup kocasıyla anlaşmalıdır.*" Âyet hakkındaki maksatlı yorumu da şöyledir: Görülüyor ki Tanrı burada sadece kadını "*hitap edilmez yaratık*" saymakla kalmamış, aynı zamanda onu her daim eşitsiz kıldığının bir kanıtını daha sergilemiştir."[30]

Tahlil ve Düzeltme: Yazarın referans olarak sunduğu âyetin doğru meâli şöyledir: "*Eğer bir kadın kocasının huysuzluğundan yahut kendisinden yüz çevirmesinden endişe duyarsa antlaşma ile aralarını düzeltmelerinde ikisine de günah yoktur.*" Görüldüğü gibi âyette kadının mağdur edilmesi söz konusu değildir. Bilakis, kadın-erkek eşitliği ifade edilmiş ve kadının hiçbir surette zarar görmesine müsaade edilmemiştir. Kadının İslâm'da 'hitap edilmez bir yaratık' olarak tanımlaması ise, yazarın İslâm hakkındaki önyargısından kaynaklanmaktadır. Çalışmamız, İslâm'da kadının konumunu tartışmaya uygun olmadığından Kur'an'da kadınlara yapılmış birkaç hitabın yerini göstermekle yetineceğiz: Bakara, 2/43, Kasas, 28/7, Ahzab, 33/30,32.

[27] Nesefi, *Tefsir*, İst.1986,3/87

[28] Bkz. Şatıbî, *el-İ'tisâm*,Beyrut,1991,2/474.

[29] Bkz. Derveze, İzzet, *Kur'an'ul-Mecid*, ter. Vahdettin İnce, İstanbul, 1997, s.192 (marife)

[30] Arsel İlhan, *Şeriat ve Kadın*, İst, 1996, s.121.

2. Taklit (Kopyalama)

Delilsiz ve dayanaksız olarak başkalarını takip etme görüş ve düşüncelerini alma[31] anlamına gelen taklit kadar, inanç ve düşünsel bağlamda insanları olumsuz yönden etkileyen başka bir olgu bilmiyoruz. Zira taklit, insanın akıl ve düşüncesine pranga vurup körü körüne başkalarının peşine düşmekten ibarettir. Birçok ekol ve düşünce sistemi başta Kur'an olmak üzere dinî metinleri kendi görüş ve prensipleri doğrultusunda anlamaya ve başkalarına dayatmaya çalışmışlardır.[32] Günümüzde yazılan meâl ve tefsirlerin büyük ekseriyeti *kopyalama* usulü yapılmıştır. Önüne birkaç meâli alan herkes, Kur'an'ın metnine başvurmadan her meâlden birkaç âyetin anlamını kopyalamak suretiyle meâl yazım eylemini gerçekleştirmeye girişmiştir.

Şu örnek konuya ışık tutmaktadır: "*Oku, yaratan Rabbinin adına. İnsanı bir yumurta hücresinden yarattı.*"[33] Elimizde mevcut meâllerin tamamına yakını birbirlerini taklit ederek, âyetteki "adeta tohumun kökleriyle yapıştığı gibi rahmin cidarına yapıştığı için '*alaka*'"[34] olarak adlandırılan '*yumurta hücresini*', '*kan pıhtısı*' olarak tercüme etmişlerdir. Oysa bilimsel çalışmalar, ceninin rahimde gelişme aşamalarında '*kan pıhtısı*' aşamasının bulunmadığını ortaya koymaktadır.

3. Ehliyetsizlik

Buna *cehalet, vukufiyetsizlik,* veya *acelecilik* de diyebiliriz. Tefsir veya meâl yazanlar Allah'ın muradını, insanlara aktardıkları için Kur'an ilimleri alanında ehliyetli olmaları, özellikle Arapça yanında, meâl ve tefsiri aktaracakları dili çok iyi manada bilmeleri gerekir. Birçok sahabe Arap olmalarına rağmen tefsir konusunda çok titiz davranırlardı. Bu bağlamda Hz. Peygamberin en yakın arkadaşı Hz. *Ebubekir* misal verilebilir. Şöyle der: "Bilmeden Kur'an'a anlam vermeye çalışırsam, hangi toprak beni üzerinde taşır ve hangi sema beni gölgelendirir?"[35]

Meâl veya tefsir yapmak için, Arapça belagatını, metinde geçen sözcüklerin *kelime* ve *deyimsel* anlamlarını, Kur'an'ın indiği dönemde konuşulan ve kullanılan dili bütün kurallarıyla bilmek gerekir. Hukuk, edebiyat vs. ilimler için özel anlamda diller bulunduğu gibi,meâl ve tefsir ilimlerinin de kendilerine has dilleri bulunmaktadır, dolayısıyla onların kullanılması gerekir.

Sağlıklı bir Türkçe meâl veya tefsir yazmak için Arapça ve Türkçe dil kuralları yanında,

a) Kıraat ilmini,

b) İslâm'ın inanç esaslarını,

c) Fıkıh metodolojisini,

d) Âyetlerin iniş sebeplerini,

[31] Bkz. Cürcânî, es-Seyyid, *et-Ta'rifât*, Beyrut, 1991, s.78.

[32] İbn Teymiyye, *et-Tefsiru'l -Kebir*, Nşr: Abdurrahman Umeyre Beyrut, ts. 1/222.

[33] Alak, 96/1-2.

[34] Bkz. İbn Manzur, *Lisanu'l -Arab*, *alak* mad., Beyrut, 1985, 9/361.

[35] Bkz. ez-Zerkanî, a.g.e, 2/45.

e) Nasih, mensuh ilmini,

f) Hadis ilmini,

g) Siyer ilmini,

h) Biyografi ilmini,

i) Kur'an'da açıkça veya dolaylı olarak işaret edilen sosyoloji, biyoloji, coğrafya, tarih. ilimlerini ,

j) Oryantalistlerin faaliyet ve yöntemlerinden meâl veya tefsirde yardımcı olacak kadarını bilmek gerekir.[36]

TEFSİR VE MEÂLLERDE YAPILAN SÖZCÜK VE DEYİM HATALARI ÖRNEKLERİ

Örnek 1: "O *gün insanlardan bir bölük cennette, bir bölük ateştedir.*"[37] Kimileri âyeti delil göstererek bir ülkede ikiden fazla siyasî partiye müsaade edilmeyeceğini söylemiştir.[38]

Tahlil ve Düzeltme: Bu yorumun cehaletten kaynaklandığı açıktır. Zira, âyet, kıyamet gününde insanların durumlarını ortaya koymaktadır. Yani, iman edip, salih amel işleyenler cennette, inkârcılar ve ameli eksik olanlar da cehennemde olacaklardır. Dolayısıyla âyette, siyasî partiler veya onların âdedi hakkında açık veya imâlı olarak işaret bulunmamaktadır.

Örnek 2: "O *da Rabb'im şöyle buyuruyor:* O, *ne koşulup toprağı süren, ne de ekin sulayan, fakat salma gezen ve hiç alacası olmayan bir inektir." dedi.* Onlar *da:* '*İşte tam böyle. Gerçeği ortaya koydun." dediler.* Bunun *üzerine o ineği (bulup) boğazladılar.* Neredeyse *yapmayacaklardı.*"[39] Bir çok meâl yazan,"el-ân" kelimesi üzerindeki vurguya dikkat etmediği için âyete eksik meâl vermiştir[40].

Tahlil ve Düzeltme: Âyette geçen "*el-ân*" kelimesi üzerindeki vurgudan sarf-ı nazar edilirse âyetin anlamı şöyle olur: "*Ey Musa! Şimdi gerçeği söyledin.*" Bu demek oluyor ki Hz.Musa'nın o ana kadar söyledikleri gerçek değildi. Bu da Onun konumuyla bağdaşmaz. O halde "*el-ân*" kelimesi üzerindeki vurguya dikkat edip anlam vermek gerekir.Buna göre âyetin anlamı şöyle olur: " *İşte tam böyle! Gerçeği ortaya koydun.*"

Örnek 3: "*Yaratan Rabbinin adına oku.*"[41] Muhammed Esed'in "yorumlu meâli" hariç ulaşabildiğim meâllerin tamamı âyete "*yaratan Rabbinin adıyla oku*" şeklinde mana vermişlerdir.

Tahlil ve Düzeltme: Yazılı bir metin olmadığı hâlde sanki Hz. Peygamberin elinde yazılı bir metin verilmiş de okunması istenmiştir. Oysa Hz.Peygamberin elinde herhangi yazılı bir metnin bulunmadığı, özellikle de vahyin ilk devresinde okuma yazma bilmediği bilinen bir husustur.[42] *İkra/oku* fiilinin kökünde "*tebliğ etme*", "*götürme*" anlamlarının da oldu-

[36] El-Halidî Salah *Abdulfettah, Tasvibât ün fi Fehm*, Badı'l Â'yât, Şam, 1987, s.23-25.

[37] Şûrâ, 42/7.

[38] Bkz.el- Karadâvî, Yûsuf, *el-Merci'iyyetü'l Ülya fi'l-İslâm*, Mısır, 1996, s.285.

[39] Bakara, 2/71.

[40] Bkz.TDV'nın Hazırlattığı *Açıklamalı Kur'an-ı Kerim Meâli*, Öztürk,Yaşar Nuri, *Kur'an Meâli*, aynı âyet.

[41] Alak, 96/3.

[42] Krş. Cündioğlu Dücane, *Kur'an Çevirilerinin Dünyası*, İst, 1999, s.131.

ğunu hatırlarsak âyetin, "*Rabbinin adına oku, tebliğ et, insanlara götür,bu* Kitap *senden değil her şeyi Yaratan Zat'tan sana gelmiştir.* Sen *de geldiği gibi ve O'nun adına insanlara götür ve tebliğ et.*"[43]anlamına geldiğini göreceğiz. *Muhammed* Esed de *Âyet'e* buna yakın bir mana vererek şunları der: "*Bu ilahî kelamı, oku veya telaffuz et.*" Bu anlam, *Âyet*'e daha uygundur. Zira, *telaffuz etmek, dile getirmek* kavramı, yalnızca o esnada yazılı olan veya hafızada bulunan bir şeyi anlayarak veya dil ile söylemeyi ifade eder. Oysa okumak bir dış kaynaktan, burada Kur'an mesajından alınan sözleri veya düşünceleri yüksek sesle olsun veya olmasın ama anlamak niyetiyle bilinçli olarak zihnine nakşetmeyi ifade eder."[44]

Çağdaş araştırmacı A.*Yûsuf* Ali de "*oku*" emrini, İngilizce'de '*ilân etmek*', '*beyan etmek*', '*açığa vurmak*', '*ferman okuma*' anlamına elen '*proclaim*' fiiliyle tercüme etmiştir.[45]

Örnek 4: "*...Bir de demiri size ihsanda bulunduk ki; onda hem çetin bir sertlik hem de insanlar için birçok faydalar vardır.*" [46] "*...Yumuşak başlı hayvanlardan sekiz çifti hizmetinize verdi.*"[47]

Meâllerin çoğu, iki âyette de geçen '*inzâl*' mastarını '*indirmek*' anlamında kullanmışlardır[48].

Tahlil ve Düzeltme: '*Demir*' veya '*davarlar*'ın gökten inmeleri söz konusu değildir. '*inzâl* 'mastarı etimolojik olarak incelendiğinde, '*yaratma*', '*istifadeye sunma*', '*ihsan etme*' anlamlarını da içerdiği görülecektir.[49] Benzer âyetlerde görülen hata, *kopyalama* ve *acelecilikten* öteye geçmez, zira kelimenin aslına inilmeden meâl verildiği için, meâl doğru olmamıştır.

Örnek 5: "*Bir zaman* Musa *kavmine* 'Ey *kavmim*! *Allah'ın size verdiği nimeti düşünün.* Çün*kü* O, *içinizden peygamberler gönderdi, sizi tam anlamıyla hür şahıslar kıldı.*"[50] *Bir çok meâl sahibi, taklit eseri âyeti* "Sizi *krallar yaptı*" *şeklinde tercüme etmişlerdir.*[51]

Tahlil ve Düzeltme: Allah Teala'nın hepsini "*kral*" yapması düşünülemez. *Melik*,kelimesi etimolojik olarak ele alındığı takdirde, "*ahrar*" yani tam anlamıyla "*hürler*" anlamına da geldiği görülecektir. *Muhammed Hamdi Yazır* şunları der: Ekâbiri Müfessirinden *Süddî* (v.127/745) ve sâire burada "*mulûk*"ün, "*ehrar*" demek olduğunu göstermişler ve hürriyetten murat da tam manasıyla hürriyet, yani hürriyet-i şahsiye ve siyasiyyeye şamil olduğunu anlatmışlar."[52] *Mülûk, melik*'in çoğuludur. *Melik*, nefis ve hevâsına hakim olan ve onlara boyun eğmeyen hür insan demektir.[53]

Örnek 6: "*Onlar ki ırzlarını/iffetlerini korurlar.*"[54]

Kimileri âyette geçen "*furûc*" kelimesini "*cinsiyet organı*" olarak tercüme etmiştir.[55]

[43] Krş, İbn Manzur, a.g.e., 11/80 Yakın anlam için bkz İbn Aşur, *et-Tahrir ve't-Tenvir*, Libya, ts, 30/436.
[44] Krş. Esed Muhammed, *Kur'an Mesajı*, İst, 1999, 3/1287.
[45] Ali, A. Yûsuf, *The Holy Quran*, Suudî Arabistan, 1983, s.1761.
[46] Hadid, 57/25.
[47] Zümer, 39/6.
[48] Bkz.a.g. meâller.
[49] Krş, İbn Aşur,a.g.e, 27/416; Râğıb, *el-Müfredât*, Beyrut, 1997, s.799.
[50] Mâide, 5/20.
[51] Bkz.a.g.meâller aynı âyet.
[52] Yazır, Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, İst, 1979, 3/1640, Rıza, Muhammed Reşid, *Menâr*, Beyrut,ts. 6/323.
[53] Bkz, Kuşeyrî, Abdulkerim, *Hevezan Letâifu'l- İşârât*, Mısır, 1981, 1/415.
[54] Mü'minun, 23/5.
[55] Bkz, Öztürk Yaşar Nuri, *Kur'an'ı Kerim Meâli*, aynı âyetlerin anlamı.

Tahlil ve Düzeltme: Âyette geçen *"fürûc"* kelimesi cinsiyet organlarıyla sınırlandırılamaz. *Fürûc, fercin* çoğuludur. Sözlükte yarılmış ve çukur yerler için kullanılır.[56] Âyette ise kinâye olarak korunması gereken değerler için kullanılmıştır. Yani, onlar, ruh, kalp, aile ve içinde yaşadıkları toplumları her türlü pislik ve meşru olmayan ilişkilerden korurlar.[57]

Örnek 7: "*Dik kafalılık, şirretlik etmelerinden korktuğunuz kadınlara öğüt verin yataklarından ayrılın.*"[58]

Müfessirlerin Şeyhi olarak bilinen *Taberî*,(v.310/922) âyette geçen "*Vehcürûhünne/ onlardan ayrılın*" fiilini, "*develeri bağladığınız gibi onları bağlayın.*" biçiminde tefsir etmiştir.[59] *Zemahşerî*'(v.538/1143) de aynı görüşe katılmaktadır.[60]

Tahlil ve Düzeltme: Kitap ve Sünnette hicret, visalin zıttı, yani ayrılmak ve uzak durmak anlamlarında kullanılmıştır.[61] Resûlullah'ın uygulamaları onları *bağlama* şeklinde değil, *onlardan uzak* durma biçiminde gerçekleşmişti. Nitekim kaynaklar, Resûlullah'ın bazı hanımları dik kafalılık ve şirretlik gösterince onlardan bir ay uzak durduğunu kaydetmektedirler.[62] *Taberî* ve *Zemahşerî*'nin iddia ettikleri bağlama görüşleri, Kur'an, sünnet ve İslam tarihinin kadınlara göstermiş oldukları saygınlıkla da bağdaşmamaktadır.

Örnek 8: "*Her insan topluluğunu önderleriyle birlikte çağıracağımız o günde kimlerin amel defterleri sağından verilirse onlar en küçük bir haksızlığa uğramamış olarak amel defterlerini okuyacaklardır.*[63]

Zemahşerî ve *Suyutî*,(v.911/1505) âyette geçen '*imam*' kelimesinin birçok kişi tarafından '*el-ümm/anne*'nin çoğulu şeklinde tefsir edildiğini nakletmektedirler. Dolayısıyla herkes kıyamet gününde annesinin ismiyle çağırılacaktır.[64][65]

Tahlil ve Düzeltme: *Zemahşerî*, bu yaklaşımı '*tefsir bidati*' olarak niteler. *Suyutî* de bu hatanın kelimenin yapısını bilmemekten kaynaklandığını vurgulamaktadır.[66] Zira '*ümm*'ün çoğulu "*imam*" değil "*ümmehât*"tır.[67]

Süleyman Ateş de âyetin meâlini, "*Her milletin önderini çağırdığımız gün.....*[68] biçiminde vermiştir. Buna göre '*imam*' kelimesi *meful* olarak gösterilmiş. Oysa '*küll*' kelimesi *meful*dur. Bu meâle göre çağrılacak olanlar yalnız önderlerdir. Millet ve cemaatlardan söz edilmemektedir. Oysa âyet, imamlarla beraber topluluklarının da çağrılacağını beyan etmektedir. Âyetin tam meali, "*Her insan topluluğunu önderleriyle birlikte çağıracağımız günde.......*" şeklinde olmalıydı.

[56] Rağib, a.g.e, s.628.
[57] Bkz. Kutub Seyyid, a.g.e, 4/2454.
[58] Nisâ, 4/34.
[59] Bkz. Taberî, *Camiu'l Beyân*, Beyrut, 1995,4/,68.
[60] Zemahşerî, Keşşâf, 1,525.
[61] Bkz. İbn Manzur, *Lisanu'l Arab*, 15/31.
[62] Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 1/235.
[63] İsra, 17/71.
[64] Bkz. Zemahşerî, Keşşâf ,Tahran,ts. 1/71, Suyutî, el-İtkân, Beyrut,TS, 2/511.
[65] Zemahşeri,a.g.y.
[66] Suyuti.a.g.y.
[67] İbn Manzur, , a.g.e,1/216.
[68] Ateş *Meâl* ,Kılıç Kitabevi Yayın ve Dağıtım 1988.

Örnek 9: "*İbrahim babası Âzer'e "bir takım putları tanrılar mı ediniyorsun? Doğrusu ben seni de kavmini de apaçık bir sapıklık içinde görüyorum"dedi.*"[69]

Birçok müfessir âyette geçen '*Azer*'in İbrahim(a.s.)'in babası olmayıp amcası olduğunu belirtmişlerdir.[70] *Âlûsî* gibi otoriter bir şahsiyet bile '*Azer*'in *İbrahim*'in babası olmadığını Ehl-i sünnetin cumhuruna nispet etmektedir.[71]

Tahlil ve Düzeltme: Âyette geçen '*Âzer*'i İbrahim'in babası olarak tefsir edenler, peygamberlerin, pâk bir nesilden olduklarını ve onların manen necis olan müşriklerin sulbünden gelemeyeceklerini öne sürmüşlerdir. Oysa Kur'an hiç kimsenin diğerinin günahını taşımayacağını,[72] kıyamet gününde soy-sop bağlarının kesileceğini,[73] Hz.*Nuh*'un oğlu ve karısının kendisine iman etmediklerini,[74] *Firavun*'un küfrünün karısına bulaşmadığını,[75] insan hidâyete erdikten sonra haktan sapanların kendilerine zarar veremeyeceğini haber vermektedir.[76]

İbrahim(a.s.)'ın babasının isminin '*Âzer*' olduğu Kur'an'da açıkça beyan edildiği gibi, sağlam hadisler de bunu doğrulamaktadır. Herhangi bir karine olmadan kelimeleri hakiki anlamlarından başka anlamlara yönlendirmek tahrif olup, *Batiniyye*'nin yöntemidir.[77] Bazı tefsirlerde geçen '*Taruh*' kelimesi ise muharref olan *Tevrat*'tan kaynaklanmaktadır.[78]

Buharî'nin rivayet ettiği şu hadis de *İbrahim* (a.s.)'ın babasının dalalet üzerinde olduğunu ve isminin '*Azer*' olduğunu ortaya koymaktadır: "Kıyamet gününde İbrahim, babası '*Âzer*' ile (*Âzer*'in yüzü simsiyah toz, toprak içinde olduğu halde) karşılaşacaktır. Hz.*İbrahim* babasına 'ben sana (dünyada) asi olma demedim mi?' diyecek. Babası da ona, 'bugün sana asi olmayacağım' diye cevap verecektir. Bunun üzerine İbrahim 'Ya Rabbi sen bana kıyamet gününde ben seni zelil ve rüsva etmeyeceğim diye va'detmiştin. Şimdi Allah'ın rahmetinden çok uzak olan babamın vaziyetinden daha çok âr ve hayayı mucip hangi rüsvalık olabilir?' diyecektir. Allah da 'ya İbrahim ben cennetimi kâfirlere haram kıldım' diyecek. Hadis, İbrahim'in babasının sırtlan şekline meshedilip ayaklar altında ezildikten sonra Cehenneme atılacağını belirterek bitmektedir."[79]

Peygamberlerin yakınlarından bazılarının iman etmemeleri, hidâyetin onların elinde olmadığı, sadece Allah'a ait olduğunu gösterdiği gibi, iman ve amel olmadan yakınların birbirlerine herhangi bir yararın olmayacağını da gösterir.

Örnek 10: "*Elbette onların hikayelerinde akıl sahipleri için ibret vardır.* Bu (*Kur'an*) *uydurulacak bir söz değildir.*"[80]

[69] En'am, 6/74.
[70] Alusî, Beydâvî, Şevkânî Tefsirleri, aynı âyet tefsiri.
[71] Alusî a.g.e.7/194. R. Rıza,a.g.e7/552.
[72] En'am, 6/164.
[73] Mu'minun, 23/101.
[74] Tahrim, 66/10.
[75] Tahrim, 66/11.
[76] Maide, 5/105.
[77] Suyutî,a.g.e, 2/521.
[78] Şevkânî, *Fethul Kadir*,Beyrut1990 Muhakkikin Notu,/2192.
[79] Buhari, Enbiyâ, 1.
[80] Yûsuf, 12/111.

Âyette geçen 'hadis' kelimesi hakkında İlahiyatçı Yaşar Nuri Öztürk şunları der: "Görüldüğü gibi Kur'an kendisini uydurma bir hadis olmamakla yüceltmekte ve böylece sonraki zamanlarda getirdiği dine bir yığın problem çıkaracak uydurma hadislere mucizevî bir biçimde dikkat çekmektedir. İkinci mucize beyansa yine uydurma hadislere sığınan zihniyetin temel dayanaklarından birini yıkmaktadır. Kur'an, müphem ve muğlaktır onu anlamak ancak hadislerin verdiği tafsilatla mümkündür, diyenlere Kur'an'ın cevabı şudur: Ben gerekli her şeyin detayını veren bir kitabım."[81]

Tahlil ve Düzeltme: Kur'an'ın hiçbir yerinde, '*hadis*' kavramı Resûlullah'ın sözleri anlamında geçmemektedir. Yukarıdaki âyete benzer âyetleri hadislerin güvensizliğini ortaya koymak için ileri sürenler, iddiaları için şu âyetleri sıralamaktadırlar. (Âyetleri *Öztürk*'ün meâlinden veriyoruz.) " *Allah hadisin en güzelini indirmiştir.*"[82] "*Eğer doğru sözlü iseler O Kur'an'ın benzeri bir hadis getirsinler.*"[83] "*Hadis söyleme bakımından Allah'tan doğru sözlü kim olabilir.*"[84] Önceden belirttiğimiz gibi lügat olarak *hadis*, ortaya çıkan şey, uyku ve ayık iken kulağa gelen sözdür. Olgunlaşmamış taze meyveye de '*hadis*' denilmiştir.[85] Istılahta ise Resûlullah'ın söz ve fiillerini bildiren ilimdir.[86] Görüldüğü gibi'*hadis*' kavramını Kur'an ile sınırlandırmak ne *lügat* yönünden ne de *terim* olarak mümkündür. Âyetlerde *hadis*, *Kur'an* anlamında kullanıldığı gibi *söz*, *laf* ve *vahiy* anlamında da kullanılmıştır.[87] Kur'an'la istihza edenlerin konuştukları sözlere de '*hadis*' denilmiştir. Kur'an onların bile bazı sözlerinin dinlenebileceğinden söz etmiştir. Görüldüğü gibi âyetlerde Resûlullah'ın hadisleri söz konusu değildir. "*İnkâr edip (Allah'ın) elçisine karşı gelenler o gün yerin dibine geçirilmeyi isterler ve Allah'tan hiçbir söz gizleyemezler.*"[88] âyetinde geçen '*hadis*' kelimesi de Kur'an anlamında olmayıp '*söz*' anlamındadır.[89] "*Peygamber, eşlerinden birine gizli bir söz söylemişti. O bunu peygamberin diğer bir eşine haber verip Allah da bunu Peygambere açıklayınca O, bunun bir kısmını bildirmiş, bir kısmından da vazgeçmişti. Peygamber, eşine bu gizli sözü başkasına söylediğini bildirince eşi, "bunu sana kim haber verdi?" demişti. Peygamber de "Her şeyi bilen, her şeyden haberdar olan haber verdi bana" demişti.*"[90] Âyet, Resûlullah'ın hanımlarından birine gizli bir söz söylediğinden bahsetmektedir. Dolayısıyla âyette geçen '*hadis*' Kur'an değil Resûlullah'ın sarf ettiği bir sözdür. Yazarın iddiasının aksine *hadis ilmi* olmadan Resûlullah'ın ne söylediğini tam anlamıyla anlamak mümkün olmamaktadır. "O *orduların haberi sana geldi mi*"[91] Bu âyette geçen '*hadis*' kelimesi acaba hadis ilmini ret mi etmektedir?

Yazar, Kuran'ın gerekli olan her şeyin detayını verdiğini savunmaktadır. Bu iddiaya da mutlak anlamda katılmak mümkün görülmemektedir. Şöyle ki; İslam'ın iki önemli rüknü

[81] Öztürk, *Kur'an'daki İslâm*, İst.1995,s.214.
[82] Zümer, 39/23.
[83] Tur, 52/34.
[84] Nisa, 4/87.
[85] Râğib, a.g.e, s.110.
[86] Ahmed. Naim, *Sahihi Buhari Mahtasar ve Tecrid Sarih Tercemisi ve Şerhi*, Ank.1973, 1/5.
[87] Râğib a.g.y.
[88] Bkz. Nisâ, 4/140.
[89] Nisa, 4/42.
[90] Tahrim, 66/3.
[91] Burûc, 85/17.

mesabesinde olan *namaz* ve *zekatı* ele alırsak sünnete müracaat etmeden bunları uygulamak mümkün olabilecek midir? Kur'an, muhtelif yerlerinde *"namaz kılın"*demektedir. Günde kaç namaz olacak, kaç rek'at olacak, namazda neler okunacak, kendisine Kur'an nâzil olan Resûlullah (s.a.v.) namazı nasıl kılmıştır? Keza Kur'an,*"cuma günü namaza çağrıldığınız zaman Allah'ı anmaya koşun,"*[92]buyurmaktadır. Bu namaz nasıl olacak, nerede kılınacak, kimler kılacak, namazda neler okunacaktır. Ayrıca Resûlullah bu emri nasıl uygulamıştır? Kur'an bu soruların hiçbirine cevap vermemiş ve sünnete havale etmiştir.[93] Zekat konusu da öyledir. Kur'an, zekat veya sadaka namı altında mal alınmasını[94] ve bunun belirlenmiş bir miktar olduğunu haber vermektedir.[95] Âyette bilinen, miktar ne kadardır? En basiti insanın temel ihtiyaçları buna dahil midir, değil midir? Bu miktarı belirleyecek olan kimdir ?

Kur'an'ı anlamada sünnetin önemi, konumuz dışında ve çok geniş olduğundan bu konuya girmek istemiyoruz.Ancak iddia edilen âyetlerin sahih veya mevzu hadislerle herhangi bir ilgilerinin bulunmadığını, Kur'an'ın doğru anlaşılmasının sahih sünnetten geçtiğini ifade etmek isteriz.

Örnek 11: "*Dediler ki "ey Musa onlar orada olduğu sürece biz oraya asla girmeyiz. Sen ve Rabbin gidin savaşın. Biz burada oturuyoruz."*[96] *İbn Abbas, âyette geçen 'Rab' kelimesinden kastın 'Harun' olduğunu belirtmiştir.*[97]

Tahlil ve Düzeltme: Müfessir *İbn Atiyye*, bu yanlış görüşü şöyle tenkit etmektedir: "Bu gerçekten uzak bir varsayımdır. Çünkü Harun (a.s), Musa (a.s)'ın hem veziri hem de ona tabi idi. Olsa olsa böyle bir yorum onları küfürden korumak için söylenmiştir."[98] Dil yönünden de peygambere '*Rab*' denilemeyeceği gibi, Musa (a.s)'a tabi ve onun veziri olan bir zata '*Rab*' denilmesi düşünülemez.

Örnek 12: "*Zina eden erkek, zina eden kadın veya ortak koşan kadından başkasıyla evlenemez. Zina eden kadın da zina eden erkek veya ortak koşan erkekten başkasıyla evlenemez. Öyleleriyle evlenmek mü'minlere haram kılınmıştır."*[99] Çağdaş Alimlerden M. Abdullatıf, âyette geçen 'Hurrime/haram kılındı fiilinin 'vecebe' yani 'vacip oldu,' anlamına geldiğini belirtmektedir.[100]

Tahlil ve Düzeltme: Bu anlam iki yönden mümkün değildir.

1-) Buna göre âyette zikredilen nikahta mü'minler, müşrikler ve zina edenler bir tutulmuştur. Oysa âyet bu kesimlerin bir olmadıklarını ortaya koymak üzere nazil olmuştur.

[92] Cuma, 62/9.
[93] Haşr,59/90.
[94] Tevbe, 9/103.
[95] Zâriyât, 51/19.
[96] Mâide, 5/24.
[97] Firuzabâdi, *Tenviru'l-Mikbâs Min Tefsiri İbn Abbas*, Beyrut,1975, s.70.
[98] İbn Atiyye, el-*Muharreru'l-Veciz*, Beyrut 1993,2/175.
[99] Nur, 24/3.
[100] M. Abdullalatıf, *el-Furkân*, Beyrut 1975. s.212

2-) Bu yaklaşıma göre âyetin baş tarafı ile sonu birbirleriyle çelişmektedir ki bu da Kur'an'ın mucize oluşuyla bağdaşmamaktadır.[101] Âyette geçen *"nikah"*, *"cinsel münasebette bulunmak"* anlamında kullanılmıştır.[102]

Örnek 13: *"And olsun ki zikirden sonra Zebur'da da yeryüzüne iyi kullarım varis olacaklardır diye yazmıştık."*[103] Bazı müfessirler âyette geçen *'yeryüzü'*nü *'Cennet'* ve *'Şam'* benzeri yerlerle tefsir etmişlerdir.[104]

Tahlil ve Düzeltme: Âyette gecen *"el-arz"* kelimesinin Cennet veya belirli bir toprak parçası olmayıp tüm yeryüzü olduğu birçok nas ile desteklenmektedir. Yukarıdaki âyet, iman edip salih amel işleyenlerin yeryüzüne hakim olacaklarını haber vermektedir.[105]

Bu yaklaşımı destekleyen nasları şöyle özetlemek mümkündür.

1-Âyetler

a)"*Allah, sizlerden iman edip iyi davranışlarda bulunanlara kendilerinden öncekileri sahip ve hakim kıldığı gibi, onları da yeryüzüne sahip ve hakim kılacağını, onlar için beğenip seçtiği dini* (*İslam'ı*) *onların iyiliğine yerleştirip koruyacağını ve* (*geçirdikleri*) *korku döneminden sonra bunun yerine onlara güven sağlayacağını vad'etti*"[106].

b)"O, *müşrikler hoşlanmasalar da dinini bütün dinlere üstün kılmak için Resûlun'e hidâyet ve hak din ile gönderendir.*"[107] Bu âyet, istikbalin İslam'ın olacağını ve bütün dinlere üstünlük sağlayacağını müjdelemektedir. Bazılarının iddia ettiği gibi, bu üstünlük *Asr-ı Saadet* veya ondan sonra gelen belirli bir döneme ait değildir. Bu dönemler olsa olsa Kur'an'ın verdiği müjdenin sadece bir bölümüdür.[108]

c)"Hor *görülüp ezilmekte olan o kavmi de içini bereketle doldurduğumuz yerin doğu ve batı taraflarına mirasçı kıldık.*"[109] İbn Abbas yukarıda geçen âyeti de delil göstermek suretiyle Enbiyâ (21/105) de geçen *'el-arz'* kelimesinin genel olduğunu belirtmiştir."[110] Merhum Seyyid Kutub da bu konuda şunları söylemiştir: "Adem, (a.s) yeryüzünü onarmak, ıslah etmek, geliştirmek, içindeki servet ve hazineleri değerlendirmek için gönderildi. Allah, insanlara yeryüzünü onarmaları için iman ve salih amellerden oluşan bir nizam emretmiştir. Resûlullah'a gönderilen son mesajda bu nizam detayla açıklanmıştır. Bu, yalnızca yeryüzünün imarı, ıslahı, içindeki servet ve zenginlikleri işlemekten ibaret değildir. Bununla beraber asıl gaye, insanın layık olduğu makama ulaşması ve vicdanen olgunlaşmasıdır. İnsan ancak bu sayede saldırgan bir vahşi olmaktan kurtulabilecektir. Yeryüzündeki dengeyi sağlamak için zaman zaman kuvvetler çatışması olmuş, zalim ve adil olmayanlar yeryüzünün idaresini

[101] Bkz A. Cemal, *el-Kur'an'ul Kerim Kitabun Uhkimet Âyâtühü*, Beyrut 199[illegible], [illegible]

[102] Krş.Taberi,a.g.e,10/98.

[103] Enbiyâ, 21/105

[104] Bkz. Celâleyn ve Nesefi tefsirleri aynı âyetin(21/105) tefsiri.

[105] Bkz. İbn Âşûr, a.g.e, 18/162.

[106] Nûr, 24/55.

[107] Tevbe, 9/33.

[108] Elbânî, M.Nasiruddin, *Silsiletu Ahâdisi's-Sahiha*, Beyrut 1990, 1/6

[109] A'raf, 7/137.

[110] Kurtubî, el-*Camiu li Ahkâmi'l-Kur'an*, Beyrut,ts.9/349, Âlûsî, a.g.e, 12/104.

ellerine geçirmişlerdir. Bu da sünnetullah gereği gerçekleşmiştir. Son değişiklik ve veraset ise iman ve iyi amelleri bir arada bulunduracak salih kulların olacaktır."[111]

2-Hadisler

a) "Allah yeryüzünü bana dürdü. Doğusuyla, batısını gördüm. Ümmetimin hükümranlığı her tarafa ulaşacaktır."[112]

b) "İslam Dini gece ve gündüzün hüküm sürdüğü her yere ulaşacak ve köy, kent, çadır, tüm yerleşim alanlarına girecektir. Bu sayede İslam ve mü'minler izzet bulacak, inkâr edenler de zelil olacaklardır.[113]

Netice olarak bazı müfessirlerin âyette geçen "*el-arz*" kelimesini Cennet veya belirli yerlerle tefsir etmeleri, birçok âyet ve sağlam hadislere ters düşmektedir. "*el-Arz*" kelimesi genel olup tüm yeryüzü anlamına gelmektedir.

Örnek 14: "*Allah size leş, kan, domuz eti ve Allah'tan başkası adına kesileni haram kıldı.*"[114] *Zahirîyye*, âyette '*domuz eti*' ifadesinden yola çıkarak domuzun yalnız etinin haram olduğunu, yağ, kuyruk, beyin, cilt ve sinirlerinin haram olmadığını söylemişlerdir.[115]

Tahlil ve Düzeltme: Arap dilinde yukarda adı geçen şeylerin tamamı '*lehm/et*' ile ifade edilir. Bundan dolayı hepsine şamil '*et*' kelimesi kullanılmıştır.[116]

Örnek 15: "*Hüküm Allah'ındır.*"[117] *Havaric*, bu ve benzer âyetleri öne sürerek insanların hüküm vermelerini haram görmüşlerdir.[118]

Tahlil ve Düzeltme: Âyette *umum/genelleme* ve *husus/sınırlama* söz konusudur. Allah'ın hüküm ve takdiri olmadan hiç kimsenin herhangi bir eylem yapmasının mümkün olmayacağı belirtilmiştir.[119] Nitekim gelecek âyetlerde Allah Teâla hükmü kullarına nispet etmiştir. "*Eğer (karı-kocanın) aralarının açılmasından endişe ediyorsanız erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin.*"[120]

"*Aralarında Allah'ın indirdikleriyle hükmet.*"[121] Görüldüğü gibi Kur'an, mutlak olarak hüküm sahibinin Allah olduğunu, bunun yanında insanların da iradeleriyle Allah'ın muradı istikametinde hüküm verebileceklerini ifade etmiştir.

Örnek 16: "*Faiz yiyenler ancak şeytanın dokunup çarptığı kimsenin kalktığı gibi kalkarlar.*"[122] Merhum Muhammed Abduh âyette geçen 'şeytan' kelimesinin 'mikrop' anlamına da gelebileceğini savunmuştur."[123]

[111] S.Kutub, a.g.e.4/2400, Mağniyye Cevad, *et-Tefsiru'l -Kâşif*, Beyrut,1990,5/302.
[112] Müslim, Fiten, 19, Ebu Davut, Fiten, 1, Tirmizi, Fiten, 14.
[113] İbn Hibban, Sahih bir senedle rivayet etmiştir. H. No: 1632.
[114] Bakara, 2/173.
[115] Şâtibi, *İ'tisâm*, Beyrut 1991,s.173.
[116] a.g.y.
[117] En'am, 6/57.
[118] Şâtibi, a.g.y.
[119] Bkz. Râzî, *Mefâtihu'l-Ğayb*, Tahran ts, 5/9.
[120] Nisâ, 4/35.
[121] Mâide, 5/48.
[122] Bakara, 2/275.
[123] Bkz. Rıza, a.g.e, 3/96.

Örnek 17: Keza Abduh, "*Üzerlerine sürü sürü kuşlar gönderdi, onlara çamurdan sertleşmiş taşlar atıyorlardı.*"[124] âyetinde geçen kuşları '*mikrop*' ile tefsir etmiştir.[125]

Tahlil ve Düzeltme: Kur'an, daha ilk âyetlerinde bile mü'minlerin önemli özellikleri arasında "*Onlar gaybe inanırlar*"[126] ı sayar. Allah'ın zatı, cennet, cehennem, melekler, cin, vahiy, sırat, haşir, kabir v.s. esasların hepsi de gaybî konulardır. Âyette geçen '*şeytan*' da bu konulardan bir tanesidir. Kur'an'ın tasvir ettiği '*şeytan*' Allah'a karşı nankörlük eden,[127] Âdem ve Havvâ'nın cennetten çıkarılmalarına neden olan,[128] insanlar arasına düşmanlık ve kini yerleştirmeye çalışan,[129] insana vesvese veren,[130] dostlarını korkutan,[131] insanı küfre davet edendir.[132] Bu ve benzer âyetleri '*mikrop*' ile tefsir etmeye çalışmak ne dil, ne sibaksiyak, ne de sağlam sünnetle mümkündür.

Ebâbil kuşlarına gelince, Allah'ın *Ebrehe* ordusunu salgın hastalık ile veya sertleşmiş taşlarla helak etmesi Allah'ın kudreti açısından herhangi bir fark göstermez. İkisi de mucizedir. Konumuzu ilgilendiren Kur'an'da açıkça "*Ebabil kuşlarının attığı taşlar*" şeklinde geçtiği halde, onları '*mikrop*' veya '*salgın hastalık*'larla tefsir edip Kur'an'ın zahirîne ters düşülmesidir. Bu yaklaşımın sahipleri de meseleyi Allah'ın kudretine bağlamışlar ise de Arapça ile bunu izah etmek zor görülmektedir. Zira Kur'an, Arapların anlayacağı bir dili kullanmıştır. O asırda '*tayr*' ile '*hacer*' in hangi anlamlara geldiği gâyet açık biliniyordu. Keza aynı asırda Kur'an'ın bu lafızlarla belli bir mikrobu kastetmesi uzak bir ihtimaldir. Bu lafızların günümüze kadar kapalı kalması ve müfessirler tarafından bilinmemesi de diğer bir zorlamadır. Kur'an'ın sunduğu kıssaların temel hedefi, bunlardan ibret ve ders vermektir. Olay esnasında *çiçek* veya *kızamık* mikroplarının rüzgar tarafından ordu arasında yayıldığını belirten haber, güvenilir bir tarihçi tarafından desteklenmemiştir. *Kurtubî(v.*671/1272) ve *Taberî* tefsirlerinde geçen garip rivâyetler de sağlam tarih kaynaklarıyla desteklenmemiştir. İbn Esir onlar için '*güvenilmez*' ifadesini kullanır.[133]

Örnek 18: "*Yahudiler Allah'ın eli bağlıdır" dediler. Kendi elleri bağlandı ve söylediklerinden dolayı lanetlendiler. Hayır Allah'ın iki eli de açıktır.*"[134] "*(Allah O'na) Ey İblis iki elimle yarattığıma secde etmekten seni alıkoyan nedir?*[135] Bazı müfessirler Kur'an'da geçen bu ve benzer âyetlerde 'yed' ve benzer kelimeleri 'kudret' 'cömertlik' vb. ile te'vil etmişlerdir.[136]

Tahlil ve Düzeltme: İmam Şafiî'nin de ifade ettiği gibi İslamî konularda insanların ihtilafa düşmelerinin büyük nedeni, Arapça'dan sarf-ı nazar edip Alah'ın zat ve sıfatları

[124] Fil, 105/3-4.
[125] M. Abduh, *Tefsiru Cüz'i Amme*, Beyrut,1989 s.181.
[126] Bakara, 2/3.
[127] İsrâ, 16/27.
[128] Bakara, 2/36.
[129] Mâide, 5/91.
[130] A'raf, 7/30.
[131] Al-i İmrân, 3/175.
[132] Haşr, 59/16.
[133] Bkz. M. Sadık Arcun, *Muhammedun Resûlullah*, Beyrut,1/96-97.
[134] Maide, 5/64
[135] Sâd, 38/75
[136] Bkz. Beydâvî, *Tefsir*, Beyrut,1990. 1/443; İbn Atiyye, a.g.e,2/215.

konusunda yabancı kültürlerin etkisinde kalmalarıdır."[137] Kur'an'ın anlaşılmasında Arapça esastır. Arapça iyice bilinmediği zamanlarda veya tahrif edildiği çağlar başta inanç olmak üzere, birçok konuda ihtilafların baş gösterdiği bir gerçektir. Yukarıdaki âyetlerde geçen '*iki yed*' ifadesi bu bağlamda zikredilebilir. '*Yed*'e nimet veya kudret anlamı verilmiştir. Bu önemli konuda herhangi bir görüş belirtmeden sözü, Ehl-i sünnet ekolünün önemli şahsiyetlerinden *Ebu'l-Hasan el-Eşâri'ye*(*v.*342/936) bırakalım. O şöyle der: "Ne Arapça'da ne de herhangi bir hitapta birisinin '*iki elimle yaptım*' ifadesiyle, '*nimetimle yaptım*' anlamı anlaşılmaz. Allah Teâla, Araplara kendi dilleriyle hitap etmiştir. Bu hitapta da Arapça'nın kural ve özellikleri uygulanmıştır. Hitap dilinde birinin '*iki elimle yarattım*' ifadesinde ' iki nimetimle yarattım' anlamı çıkmaz. Bundan dolayı âyetlerdeki '*yed*' nimet anlamında değildir. Nitekim '*üzerinde elim var*' cümlesinde, '*üzerinde nimetim var*' anlamı anlaşılmaz." *Eş'ari*, tevile açık olmayan '*yed*' *ve benzer* kelimeleri tevil etmeyi '*bid'at*' olarak değerlendirir.[138] Gazzalî de, özellikle avâm için selefin bu görüşünü tercih etmiş ve onu daha sağlam bir yöntem olarak kabul etmiştir."[139] Kur'an'da geçen '*yed*', '*vech*' ve benzeri lafızlar ile ilgili olarak son asır müfessirlerinden M. *Emin Şenkitî*'nin mütalaasını özet olarak vermeyi uygun gördük: "Sıfatlar, mevsufa yani, vasfedilene göre değişmektedir. Allah'a yakışan sıfatlar olduğu gibi, yaratıklara layık vasıflar da vardır. Başta *İmam Malik* olmak üzere Allah'ın sıfatlarını ondan başkası bilmez. Nitekim Kur'an "*Onlar bilgice onu kavrayamazlar.*"[140] demektedir.

Sıfatlar konusunda şu iki nokta önemlidir:

a-) Kur'an ve sünnette zikredilen sıfatlara olduğu gibi inanmak ve onları te'vil etmemek,

b-)*Teşbih* ve *tecsim* gibi saplantılara girmeden Kur'an ve sağlam sünnetle gelen sıfatlara olduğu gibi inanmak.

Kur'an ve sünnetle gelen sıfatları inkar etmek. *Muattıla* ekolünün yöntemidir. Allah'ı insanların vasıflarıyla vasıflandıran kimse mulhid ve müşebbihe zümresindendir. Allah'ı kendisi kadar tanıyan var mı ? "*De ki siz mi daha iyi biliyorsunuz yoksa Allah mı?*"[141] "*Allah biliyor siz ise bilmiyorsunuz.*"[142] "*O'nun benzeri gibi bir şey yoktur.*"[143]

Allah'ın zatı tüm mahlukattan ayrı ve onlara benzemediği gibi onun sıfatları da mahlukatın sıfatlarına benzemez. Allah ilim sahibidir. İnsanlar da ilim sahibidirler. Allah'ın ilmi ile insanların ilmi hiçbir surette birbirleriyle kıyaslanamaz. Durum Allah'ın diğer sıfatları için de geçerlidir. [144]

[137] es-Sebt, a.g.e, 1/222.
[138] Eş'ari, el-*İbâne fi Usuli'd- Diyâne* , Suudi Arabistan, h.1405,s.132-133.
[139] Bkz. Zebidi, *İthâfu Sadâti'l-Müttekin*, Beyrut,1989, 1/71.
[140] Tâ-Hâ, 20/110.
[141] Bakara, 2/140.
[142] Bakara, 2/232.
[143] Şûrâ, 42/11.
[144] Şenkitî, *Men'u Cevâzi'l-Mecaz fi'l-Münezzeli li't-Teaccubi ve'l-İ'caz*, (*Advau'l Beyan Tefsiri ile beraber*), Beyrut,1984,10/262.

Örnek 19: "*Kâfirler yaptıklarının cezasını buldular mı?*"[145]

Merhum *Seyyid Kutub*, belağatına rağmen "*Meşahidu'l Kıyama fi'l-Kur'an*" isimli eserinde, âyetin tefsiri bağlamında "*elbette buldular*" diyeceği yerde "*hayır bulmadılar,*" demektedir.[146]

Tahlil ve Düzeltme: Bu cevap, Arapça kurallarına göre yanlıştır. Zira, âyette geçen sual inkârî olmayıp takrirîdir. Âyette geçen "*sevap*" da hakiki anlamda değil, mecazîdir." *İşte o gün(ahiret)de iman edenler kâfirlere gülerler*"[147] âyetinde mü'minlerin de kavuştukları mükâfattan bahsedilmişken, söz konusu âyette de kâfirlerin başına gelecek cezadan bahsedilmiştir. Âyette geçen "*cezalarını buldular mı*" kısmı, kâfirlerin mutlak olarak cezalandırılacaklarını bildirmektedir. Buna göre âyetin anlamı şöyle olur. "*Kâfirler, dünyada iken mü'minlerle alay etmelerinin cezasını buldular mı?*" "*Elbette buldular,*" biçimindeki cevap en uygun olanıdır.[148]

Örnek 20: "*İlkin mahlukunu yaratıp (ölümden) sonra bunu (yaratması) tekrarlayan Odur ki bu Onun için pek kolaydır.*"[149] Arapça'da ism-i tafdil/ üstünlük kipi bir nesnenin diğerine olan üstünlüğünü ifade etmek için kullanılır."[150] Buna rağmen, bazı müfessirler, âyette geçen "ehven" ifadesine, ' Bu Onun için daha kolaydır.'şeklinde meâl vermişlerdir.[151]

Tahlil ve Düzeltme: "*Ef'âl*", veznine gelen her kalıp üstünlük belirtmek için değildir. Bazen de sıfat belirtir. Yani '*ehven*' daha kolay anlamında olmayıp, '*heyyin*' yani '*pek kolay*' anlamındadır. Zira böyle olmazsa bazı fiillerin Allah için kolay bazılarının da zor olduğu ortaya çıkar ki bu da Allah hakkında caiz değildir."[152]

Örnek 21: "*Süleyman'ın hükümdarlığı hakkında onlar şeytanların uydurdukları sözlere uydular. Oysa Süleyman küfre gitmemişti. Fakat o şeytanlar küfre gittiler. İnsanlara büyü ve Babil'de Harut ve Marut adlı iki Melek (kılığındaki şahıslara) gelen kuruntuları öğretiyorlardı.*"[153] Birçok tefsir ve meâl âyetin "ve mâ ünzile" nazmında geçen "mâ" kelimesini, 'mâ-i nefiy'/olumsuz kılan edat olarak almış ve "*Babil'de melek denilen Hârut ve Mârut'a birşey indirilmemişti.*" şeklinde anlam vermişlerdir.[154]

Tahlil ve Düzeltme: Âyet, müfessirlerin en çok uğraş verdikleri âyetlerden birisidir. Örneğin *Razî*, (*v*.606/1209) âyeti yaklaşık yirmi sayfada tefsir etmeye çalışmıştır. Çağdaş müfessirlerden M. *Cevad Mağniyye* de âyeti '*Kur'an'ın en müşkül âyetlerinden birisi*' olarak nitelemiştir.[155]

Âyette geçen iki melek, akidevî anlamdaki melekler olmayıp, kendilerine ilham ve vahiy geldiğini savunan melekler görünümündeki ruhani iki şahsiyet olarak ele alınabilir.

[145] Muttafifin, 84/36

[146] S.Kutub, *Meşâhidu'l Kıyame fi'lKur'an*, Beyru,ts.200

[147] Muttafifin 84/34

[148] Ahmed Cemal, a.g.e, 1/29-298.

[149] Rûm, 30/27.

[150] es-Sebt a.g.e,1/ 258.

[151] Örnek için Bkz. Ateş, K.*Kerim ve Yüce Meâli* ilgili âyet.

[152] Es-Sebt, Kavâid, 1,258; İsm-i tafdil sığasının sıfat anlamında kullanıldığı örnekler için bkz. el-Cami,Abdurrahman, *Şerhu'l- Kâfiye*, Beyrut,1986,2/219.

[153] Bakara 2/102

[154] Örnek için bkz. Kurtubî, a.g.e,2/50.

[155] el-Mağniyye, a.g.e,1/161.

Buna göre meâlde geçtiği gibi "mâ" kelimesi, *'ma-i nefiy/olumsuzluk edatı* olmayıp, *'mevsul yani 'şey'* anlamındadır. Buna göre âyetin anlamı, "*Babil'e inen iki melek......*" olur [156]

Örnek 22: "*Rahman arşa istiva etti.*"[157] Kimileri, âyette geçen *'alâ' cer harfini* fiil olarak almış ve "*Errahmanu alâ*" yani "*Rahman yüceldi,*" anlamını vermiştir. Âyetin geri kalan kısmına da "*el-Arşu'stevâ*" olarak, yani "*Arş oturdu*" mealini vermiştir.[158]

Tahlil ve Düzeltme: Hiç bir kıraatte böyle bir okuyuş biçimi söz konusu değildir. Eğer fiil olsaydı *'alâ'* harfinin *'ye'* harfiyle değil *'elif'* ile bitmesi gerekecekti. Zaten bu haliyle âyete doğru anlam vermek de mümkün görünmemektedir. Nitekim *'alâ'* sözcüğü "*Yeryüzünde iyice azan Firavn halkını çeşitli gruplara ayırmıştı.*"[159] âyetinde fiil olduğu için *'elif''* ile yazılmıştır

Örnek 23: "*Ey iman edenler ellerinizin altında bulunan (hizmetçi)ler ve henüz erginliğe ermemiş çocuklar üç vakitte (odalarınıza girebilmek için) izin istesinler. Sabah namazından önce, öğle vakti elbiselerini çıkaracağınız zaman ve yatsı namazından sonra. Bunlar sizin üstünüzün açılabileceği üç vakittir.*"[160] Âyetin anlamı bazı meâllerde, "*.... Sabah namazından önce öğle sıcağında soyunduğunuzda ve yatsı namazından sonra yanınıza gireceklerinde üç defa izin istesinler.*" biçiminde verilmiştir.[161]

Tahlil ve Düzeltme: Âyetin anlamı hakkında Prof. Salih Akdemir şu mütalaada bulunmaktadır. Âyetin metnine döndüğümüzde üç defa izin istenmesi gibi bir ifadenin bulunmadığını görmekteyiz. Âyetteki (Avrât) ifadesinden hemen sonra(*min*)cer hafi gelmektedir ki açıklama manasına gelen *'beyaniyye*" makamındadır."[162]

Örnek 24: "*İbrahim de bir zaman Rabbim ölüleri nasıl dirilttiğini bana göster" demişti. (Allah inanmadın mı? dedi. (İbrahim) hayır (inandım) fakat kalbim kuvvet bulsun diye, dedi.*"[163] Kimileri âyette geçen *'kalb'* için, Hz.İbrahim'in *'Kalb'* adında bir arkadaşı vardı. Onun inanmasını istemişti,'şeklinde tefsir etmişlerdir. [164] (Bu ve gelecek 5 örneğin tahlil ve yorumu aşağıda gelecektir.)

Örnek 25: "*Âdem Rabbinin buyruğuna karşı geldi ve şaşırdı.*"[165] Mutezile, âyette geçen 'ğevâ' fiilini *'fazla süt içme'* anlamında kullanmış ve âyete "*Âdem, fazla yemek ve içmekten bitkin hale düştü.*" anlamını vermiştir.[166]

Örnek 26: "*Ey iman edenler şarap, kumar, dikili taşlar şans okları şeytan işi birer pisliktir.*"[167]

[156] İbn Âşûr, a.g.e, 1/639.
[157] Tâhâ, 20/5.
[158] Hatib, *el-Muhkemu ve'l-Müteşâbih fi'l-Kur'an*, (Makale) S.Arabistan.H.1396. s.222.
[159] Kasas, 20/4
[160] Nûr, 24/58.
[161] Örnek için Bkz. *Diyanet İşleri Başkanlığın hazırlatmış olduğu meâl*, İst. 1970, s.358
[162] Akdemir,Salih, *Cumhuriyet Dönemi Kur'an Tercemeleri*, s.183
[163] Bakara, 2/260
[164] Bkz. Ebu Şehbe, *el-İsrâiliyyât*, s.76
[165] Tâhâ, 20/121
[166] Bkz. İbn Kuteybe, *Te'vilu Muhtelefi'l-Hadis*, s.48
[167] Maide, 5/90

Gulat-i Şia, âyette geçen '*hamr*' ve '*meysir*' den kastın (hâşâ) Hz.Ebubekir ve Hz.Ömer olduğunu söylemişlerdir."[168]

Örnek 27: "*Gökten bir parçanın düştüğünü görseler üst üste yığılmış bulutlardır, derler.*"[169] Bazı ekoller âyette geçen '*kisef*' kelimesinin imamları olduğunu ve gökten nazil olduğunu söylemiştir.[170]

Örnek 28: "*Allah Musa ile konuşmuştu.*"[171] *Cehmiyye Ekolu*, Allah'ın *kelâm* sıfatını reddettiği için âyette geçen '*kelleme*' fiilini yaralama anlamına gelen '*kilm*' kelimesinden almış ve âyete, "*Allah Musa'yı hikmet oklarıyla yaraladı*," anlamını vermiştir.[172]

Örnek 29: "*Pabuçlarını çıkar*[173]" âyetinde geçen iki '*pabuçlar*'ı "*dünya ve ahiret*" ile tefsir edenler olmuştur."[174]

Tahlil ve Düzeltme: Yukarıda geçen 6 örnekte yapılan tefsir, hiçbir surette Arapça kurallarına uymadığı için kabulü mümkün olmayan tefsir konumundadır. Bunların yanlış ve hatta ilhada kadar götüren yorumlar oldukları gayet açık olduğu için detayına inmeye lüzum görmedik.

Örnek 30: "*Ey peygamber! Allah sana ve sana tabi olan mü'minlere yeter.*"[175] Kimi müfessirler, âyeti "*Allah ve sana tabi olan mü'minler sana yeter*" şeklinde tefsir etmiştir.[176]

Tahlil ve Düzeltme: "*De ki Allah bana yeter.*"[177] "*Allah kuluna yetmiyor mu?*"[178] Görüldüğü gibi Allah'ın hem peygambere hem de müminlere yetmesi Kur'an tevhid anlayışına daha uygun görülmektedir.

Örnek 31: Çağdaş düşünür, M. *Hüseyin Behişti*, ismini vermediği bir dostunun tefsirinden şu örneği verir: "*Yeryüzünü bir toplanma yeri yapmadık mı?*"[179] Bu âyetten Kur'an'ın dünyayı hızlı uçan güvercin olarak isimlendirdiğini anlamış ve bu ayeti dünyanın hızlı dönüşüne delil olarak göstermişti. Bu dost lügate başvurmuş ve lügatin "*kifât*" kelimesini '*hızlı uçan güvercin*' olarak açıkladığını görünce de, Kur'an dünyanın döndüğünü belirtiyor, diye istidlalde bulunmuştu. *Behişti*, dostuna âyeti şöyle izah eder: Bu kişinin Arapça lügate baktığına ve '*kifât*' kelimesinin 'hızlı uçan güvercin' anlamına geldiğini görmüş olduğuna dikkat edin. Kendisine dedim ki, önce '*kifât*' kelimesinin Kur'an asrında ve Kur'an'ın nazil olduğu bölgede de '*hızlı uçan güvercin*' anlamında mı kullanıldığına, yoksa daha sonraki devirlerde mi bu anlamı kazandığına bakmak gerekir. İkincisi, bu âyetin sonraki âyetle bağlı olduğuna da dikkat etmek gerekir. "*Biz yeryüzünü dirilere ve ölülere 'kifât' yapmadık mı?*" Şimdi diriler ve ölülerle ilgili olarak *hızlı uçan güvercin*'in ne anlamı ifade ettiğine bakalım. Sözlüklere başvu-

[168] İbn Kuteybe, a.g.y.
[169] Tur, 52/44
[170] İbn Âşûr, a.g.y.
[171] Nisa, 4/164
[172] el-Lümeyliz, *Munâzaratü, İbn Teymiyye Maa Fukâhai Asrihi*, Beyrut ts. s.62
[173] Tâhâ, 20/12.
[174] Kardavî, *el-Merceiyyetu'l-Ulyâ*, Mısır.1996, s.62
[175] Enfal, 8/64.
[176] Bkz.Celâleyn, aynı ayetin tefsiri.
[177] Tevbe, 9/129.
[178] Zümer, 39/36.
[179] Mürselât, 77/25.

rulduğunda görülecek ki '*kifat*' kelimesi başka şeyleri kapsayan içinde bulunduran zemin anlamındadır.[180].

Örnek 32: "*Namazı İkame et*[181]:" Behiştî, şu örneği de vermektedir. Kimileri, "*Namazı ikame et,*" ayetine "*İnkılâb ateşini devam ettirin.*" anlamını vermişlerdir. Delillerini de şöyle getirmektedirler: Salat, hayasızlıktan, fenalıktan, hırsızlıktan ve zulümden alı koyar. Dünyada yüz milyonlarca müslüman var. Bunların en azından üç yüz milyonu düzenli bir şekilde namaz kılmaktadır. Fakat acaba bunların kıldığı namaz kendilerini fenalık ve hayasızlıktan alıkoymakta mıdır? Hayır. Bunların arasında namaz var, cami var, ama azgınlık, fenalık ve hayasızlık da var. Öyleyse bu gördüğümüz namaz hayasızlıktan alıkoymamaktadır. Eğer '*salat*'ın anlamı '*namaz*' olsaydı, bu âyet yerinde bir âyet olmamış olur ve Kur'an da yanlış bir iddiada bulunmuş olurdu. İşte Kur'an'ı yanlış olma vasfından uzak tutmak için '*salat*'ı başka anlamda tutmak gerekir. O da ateştir. Yani, *inkilab ateşini devam ettir.*[182]

Tahlil ve Düzeltme: Böyle bir yorum ilk insandan günümüze kadar tüm peygamber ve müslümanların namazı yanlış anladıklarını iddia etmekten başka bir şey değildir.Yani, müezzin efendi "*kad kâmeti's-sala*" dediği zaman "*Ey camaat kalkın inkılab ateşi başladı*"mı demektedir ki o da Kur'an'ı tahrif etmenin ta kendisidir. Zira yazarın söylemiş olduğu anlamı hiçbir biçimde ispatlamak mümkün değildir

Örnek 33: "O'*nun hükümranlığı gökleri ve yeri kaplamıştır; onların gözetilmesi* O'*na ağır gelmez.* O *yücedir, büyüktür.*"[183] Mu'tezile, âyette geçen 'el-*Kürsi'yi* '*ilim*' anlamında kullanmıştır. Nedeni de Allah'a '*el-Kürsi*' veya '*el-Arş'ı* nispet etmekten çekinmeleridir.[184]

Tahlil ve Düzeltme: Arapça'da '*el-kürsi*' ile '*el-ilm*'ın aynı manada kullanılmaz. '*El-Arş*' ve 'el-*Kursi*'nin keyfiyeti Allah'ın ilmindedir.

Örnek 34: "*Ey insanlar sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan eşini yaratıp ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üreten Rabbinizden korkun.*"[185] M. *Abduh* âyette geçen '*nefis*' kelimesinden Darwin Nazariyesinde olduğu gibi herhangi bir hayvanın kastedilebilmiş olacağını ve insanlığın tek bir asıldan değil birçok atadan gelmiş olabileceğini, Kur'an'ın "*Ey Ademoğulları*" diye hitap ettiği kesimin Kur'an'ın indiği dönemdeki insanlar olduğunu savunmuştur."[186]

Tahlil ve Düzeltme: Kur'an'ın birçok yerinde "*Ey Âdemoğulları*" diye hitap edilmiş,"[187] Âdem'in topraktan yaratıldığı[188] ifade edilmiştir. Resûlullah'tan gelen sağlam rivâyetler de herhangi bir ayrım yapmadan tüm insanların Âdem'in çocukları olduğunu belirtmiştir. "İnsanlar Âdem'in çocuklarıdır, Âdem de topraktandır."[189] Bu naslar '*nefs*' kelimesinden '*Adem*-'in' kastedildiğini açıklamaktadır.

[180] Behişti, Muhammed, *Bilmek* .Çev.İbrahim Keskin İst.1998, s.119

[181] Hud, 11/114

[182] Behişti, a.g.e s.126.

[183] Bakara, 2/255

[184] Zehebî , *Muhammed Hüseyin, el-İtticahatu'l-Munherife fi Tefsiri'l- Kur'an*, Mısır,1986,s.44

[185]Nisâ, 4/1.

[186]Rıza, a.g.e, 4/327.

[187]Âl-i İmrân,

[188]A'raf, 7/26,31,35,172; Yâsin 36, /60.

[189]Tirmizi, Tefsir, 49,5, Ebu Davud, Edeb, 111, Ahmed b. Hanbel, 261.

Kur'an'ın insanlığın ilk atasının kim olduğu insanların kimden çoğaldığı gibi önemli bir konuya değinmemesi onun "*herşeyi açıklayan*"[190] vasfıyla bağdaşmamaktadır. Kur'an'daki hitapları sadece belli bir zamanki insanlara hasretmek de oldukça güçtür.

Netice, görüldüğü gibi, çeşitli ekoller, anlamları açık olan *sözcük* ve *deyimleri* kendi görüş ve düşünceleri istikametinde değerlendirmeye çalıştıkları, tefsir ve meâllerinde itina ve tahkik yerine aceleci ve kopyalama yöntemine baş vurdukları için meâl ve tefsirlerde bir çok *sözcük* ve *deyim* hatası ortaya çıkmıştır. Kur'an'ı, uyulan kural çıkarılan bir rehber olarak ele almadıklarından, Onu kendi kaide ve düşüncelerine uydurmaya çalışmış ve kabul edilemez te'vil ve tahriflerde bulunmuşlardır

Bunun önüne geçmek için, meâl ve tefsir yazılırken, iyi niyetle beraber, Arapça ve tefsir kurallarına riayet etmek, taklit, taassup ve her türlü peşin hükümden uzak durmak gerekmektedir.